

Keeletoimetajate liit lähendab ja ühendab

Egle Heinsar

Helika Mäekivi

2012. aasta suvest on keeleteoimetajatel oma erialaliit. Viie asutajaliikme algatusest on ligi kuue aastaga saanud toimekas liit, kuhu kuulub 128 ühingu- ja mõttekaaslast. Loomulikult on Eestis keeleteoimetajana tegutsevaid inimesi palju rohkem ja peale selle võivad liiduga ühineda ka need, kes eriala alles omandavad (noorliikmed) või kes esindavad teisi haakuvaid erialasid (toetajaliikmed). Seega on kasvuruumi veel küllaga.

Liidu asutamisel oli kõige suurem eesmärk saada kokku omasugustega, vahetada kogemusi, kohtuda ühistegevuseks, arutada nii keeleküsimusi kui ka kõike muud, mis keeleteoimetaja töös ette tuleb. Teine eesmärk oli sihitud väljapoole: tutvustada ja tähtsustada keeleteoimetaja eriala ühiskonnas. Mõlema eesmärgi poole on kogu selle aja jooksul aktiivselt liigutud.

Veel üks liidu suurimaid sihte on jõuda keeleteoimetaja kutse andmiseni. Kuna turul on eri taseme keeleteoimetajaid, on elukutse taseme ühtlustamiseks ja maine hoidmiseks otstarbekas hakata looma kutseliste keeleteoimetajate baasi. Kui keeleteoimetaja on tõestanud oma pädevust eksamil, saab temast kutseline keeleteoimetaja, kelle palkamisega kaasneb kvaliteedigarantii. Peaaegu liidu asutamisest peale on liidus tegutsenud tööühendus, kes on selle nimel aktiivselt töötanud. Ära on tehtud suur töö: valminud on kutsestandard¹, kokku on kutsutud kutsekomisjon, koolitatud on tulevase hindajaid, väljatöötamisel on kutse andmise kord ja eksam, koostamisel on keeleteoimetaja õpik. Esimeste eksamitega on plaanis alustada 2019. aastal. Kaugem eesmärk on jõuda selleni, et ministriumides, kohututes ja muudes riigiasutustes töötaksid ainult kutselised keeleteoimetajad.

¹ <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10586627/pdf/keeleteoimetaja-tase-6.1.et.pdf>.

Keeletoimetajate Liidu asutajad.

Liidu sisuline kasv on jõudu saanud kõigist sõnastamist nõudnud projektidest: kõigepealt oli kas või kodulehegi jaoks tarvis ühiselt läbi mõelda, kes on üldse keeleteimetaja ja mida ta teeb. Hoolimata kirja-pandust valmistab see määratlemine raskusi ka praegu, sest pole olemas mudelkeeleteimetajat. Üks ja sama keeleteimetaja teeb olukorrast sõltuvalt tihti erisugust tööd: kord kärbib ta julgelt lauseid, tõstab lõike ümber, kor-rastab kogu teksti, isegi kirjutab miskit juurde või annab termininõu, kord jälle oodatakse temalt pelka korrektuuri. Mõnikord teeb keeleteimetaja ka vormindus- ja küljendustööd. Vahel saab toimetaja autoriga tihedat koos-tööd teha, vahel seda võimalust ei ole. Ühiskonnas mõeldakse aga sageli, et keeleteimetaja ülesanne ongi üksnes tähevigade ja komade parandamine. Seega on piirid nii ameti sees kui ka ümbritsevas keskkonnas hägused ja tõde jääb kuhugi vahepeale. Üldjoontes võib öelda, et keeleteimetaja ülesanne on korrastada keelt kõigil selle tasanditel häälikuõigekirjast lauseehituse ja stiilini. Seda on liit meie ametit tutvustades ka rõhutanud.² Samuti oleme ühemõtteliselt kirja pannud selle, mida keeleteimetaja kunagi ei tee – üsna pea pärast keeleteimetaja ameti määratlemist valmis

² <http://www.keeleteimetajateliit.ee/eriala-tutvustus/>.

Keeletoimetajate Liidu suvepäevalised 2016. aastal.

eetikakoodeks. Selles rõhutatakse meie ameti maine hoidmist, pädevust, ausust ja diskreetsust.³

Peale ühiste nimetajate leidmise on liit püüdnud oma liikmeid lähendada ka toimetajaseminaride kaudu. Neid peetakse kaks korda aastas ja nende teemad on ulatunud tehnilistest piasjadest tõlkeküsimusteni, toimetamise ajaloost tänapäevaste õigekirjareegliteni. Esinejaid oleme kutsunud nii väljastpoolt kui ka endi hulgast. Seminaridel käiakse aktiivselt ja on olnud üritusi, kus liiduväliste osalejate arv on liikmete oma ületanudki. See näitab, et keeletoimetamisega seotud teemad ei paku huvi ainult toimetajatele, vaid ka tõlkijatele, õpetajatele, sekretärile ja teistele keeleteemadega seotud inimestele. Võime öelda, et seminaridega on liit oma vajalikkust tõestanud.

Liikmeksolekul on mitu eelist. Kui liit sai kaheaastaseks, korraldasime ainult liikmetele esimese suvepäeva ja see traditsioon on jäänud kestma. Alates 2015. aastast oleme suvepäevi pidanud kahepäevasena või kahel eraldi päeval. Peale matkade, mängude ja muude põnevate ettevõtmiste oleme alati kutsunud kellegi ka ettekandega esinema või meid suisa

³ <http://www.keeletojmetajateLiit.ee/keeletojmetajate-eetikakoodeks-4/>.

koolitama. Kui algul oli mõte kutsuda suvepäevadele inimesi, kes ei ole toimetamisega otseselt seotud, siis viimastel üritustel oleme naasnud toimetusteemade juurde ja näib, et see pakub liikmetele väga suurt huvi. 2016. aasta suvepäevadel kestis kahetunnisena kavandatud keeletekonnade arutelu lõpuks peaaegu keskööni, sest osalised ei tahtnud kuidagi arutelu lõpetada ja üksteisest lahkuda. Aasta hiljem toimetati ühiselt ajaleheteksti ja ajanappus saatis osalisi ka siis. Tagasiside näitab, et sellised kokkusaamised on oodatud ja koju minnakse rahuloluga.

On rõõm, et levib teadmine keeleteoimetajate liidu olemasolust ja tunnistatakse vajadust keeleteoimetaja teenuse järele. Seda näitab muu hulgas tööpakkumistega liidu poole pöördumiste arv, mis aasta-aastalt kasvab. Mullu vahendasime liidu postiloendisse tööpakkumisi peaaegu igal nädalal. Sageli annavad kontakti otsijad õige pea teada, et on liidu vahendusel toimetaja leidnud.

Eelmisel aastal sai alguse kaks uut toimetajat kokku toovat ettevõtmist. Projekti Miljon+ raames⁴ plaanitakse Eesti Vabariigi 100. aastapäevaks teha liidu ühiskingitus: 1000 keeleteoimetatud artiklit. Samuti toimusid koostöös Tartu ülikooli ja MTÜga Wikimedia Eesti esimesed keeleteoimetamistalgud.⁵ Nende kahe ürituse käigus on korraldatud kaks töötuba, kus on üheskoos artikleid toimetatud. Sel viisil on liidu liikmed andnud Vikipeedia korrastamiseks oma panuse.

Keeleteoimetajate liit on esindatud mitmes muuski töörühmas. Oleme osalised selge sõnumi konverentsi korraldamisel ja riigikeele sajandi tähistamise korraldustoimkonnas, anname koostöös Eesti kirjanike liiduga välja toimetajaauhinda.

2019. aastal saab keeleteoimetaja amet 90aastaseks. Sel puhul kavatakse liit korraldada konverentsi, kus tuleb kõne alla see, mis on olnud, mis on praegu ja mis ootab meid tulevikus.

Kuus aastat tagasi tühjalt kohalt alustanud liit on jõudnud palju ära teha. Oleme ühendanud rohkelt sama huviga inimesi. Tänu paljudele oma ala entusiastidele ning meid juba neljandat aastat toetavale haridus- ja teadusministeeriumile oleme saanud luua tugeva aluse keeleteoimetajate kogukonnale. Koos on hea teekonda jätkata – teha on veel palju.

⁴ <http://www.miljonpluss.ut.ee/>.

⁵ <https://et.wikipedia.org/wiki/Vikipeedia:Keeleteoimetamistalgud>.